

Toiminta ja oppiminen ammattien rajapin- noilla ja välitiloissa – toiminnan teoreettinen kirjallisuuskatsaus ”kolmannen työn” tutkimusviitekehyyksen hahmottelemiseksi

Kirsi Purhonen

yhteisöpedagogi YAMK, opettaja,
väitöskirjatutkija
Tampereen ammattikorkeakoulu
kirsi.purhonen@tuni.fi

Hanna Toiviainen

FT, professori
Tampereen yliopisto
hanna.toiviainen@tuni.fi

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Tiivistelmä

Kulttuurihistorialliseen toiminnanteoriaan pohjautuvan kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli luoda tutkimusviitekehystä ns. kolmannelle työlle. Käsitteellä viitataan julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa, kuten kirjastoissa ja kaupallisissa tiloissa tehtävään työhön, jota voidaan luonnehtia työksi ammattien rajapinnoilla ja välitiloissa. Tällainen ammatillinen rajatoiminta, välitiloissa tapahtuva osaamisen yhdistely ja toisilta oppiminen on jäänyt vähemmälle tutkimushuomiolle kuin ammattiorientaatioiltaan yhtenevämpi sosiaali- ja terveydenhuollon moniammatillinen työ. Tutkimuskysymyksenä oli: Minkälaisia käsitteellisiä lähtökohtia rajatoimintaa, rajanylityksiä ja rajojen oppimisdynamiikkaa käsittelevä toimintateoreettinen tutkimus antaa ns. kolmannen työn tutkimiseen? Katsauksen yhtätoista tutkimusartikkelia analysoitiin teorialähtöisesti teemoitellen ja tulkiten. Tulosten mukaan moniammatillista rajapinnoilla ja välitiloissa tehtävää työtä määrittivät neljä temaattista aluetta: rajoilla tapahtuva oppiminen, yhteistyö, hallintaan liittyvät jännitteet ja dilemmat sekä kommunikaatio. Näillä temaattisilla alueilla oppimisdynamiikan perusteet on eri tutkimuksissa kytketty ekspansiiviseen oppimiseen, yhteistyön jännitteisiin, vuorovaikutuksen välityneisyyteen, tietoperustojen yhdistämiseen, organisaatioiden rakenteellisiin muutoksiin ja toimijaryhmien erilaisuuteen. Teorialähtöisen kirjallisuuskatsauksen lopputuloksena hahmoteltiin kolmannen työn tutkimusviitekehystä.

Avainsanat: *rajojen ylitys, rajapinta, moniammatillisuus, kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria, ekspansiivinen oppiminen*

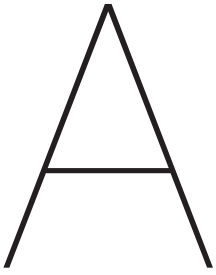
Abstract

Literature review of the cultural-historical activity theory studies outlined a research framework for the 'third work' taking place in public and semi-public spaces, such as libraries and commercial premises, located in professional boundaries and interspaces. Professional activity in borderlines has received less research attention than multi-professional social welfare work. The research question was: What kind of conceptual starting points does the cultural-historical activity theory research provide for the study of so-called third work? Eleven research articles were analyzed by applying theory-based thematization. Thematic areas were named: learning in borders, collaboration, tensions of work management, and communication. In these thematic areas, dynamics of learning were linked to expansive learning, the tensions of collaboration, the mediated nature of interaction, the integration of knowledge bases, structural changes in organizations, and the diversity of actors. As the outcome, the research framework for the third work was sketched.

Keywords: *boundary crossing, interface, multi-professionalism, cultural-historical activity theory (CHAT), expansive learning*

Johdanto

mmatilliset rajapinnat ja välitilat viittaavat toiminnallisiin tiloihin, jotka yhtäältä erottavat toimijoiden osaamisalueet toisistaan, toisaalta tuovat näitä yhteisen kohteen pariin. Rajapintoja käsitteleviä tutkimuksia on perusteltu sillä, että tulevaisuuden työ muuttuu yhä moninaisemmaksi ja kollektiivisemmaksi toiminnaksi, jossa asiantuntijuus on jaettava (Jensen, 2022; Vanhanen, 2020). Jaetun asiantuntijuuden avulla tulisi ratkaista monialaisesti yhteiskunnassa ilmeneviä ilkeitä ongelmia (Crawford & L’Hoiry, 2017).

Ammattien rajapinnoilla ja välitiloissa työskentelevät ammattilaiset saattavat kokea joutuvansa ristiriitatilanteisiin, omien ammattikäytäntöjensä ja sosiaalisten, institutionaalisten ja kulttuuristen rajojensa ulkopuolella toimiviksi ”marginaaliseksi vierailijoiksi” (Akkerman & Bakker, 2011). Ajatellaanpa vaikka kauppakeskusten vartijoita, joiden perustehtävänä on kauppakeskustilan turvallisuudesta huolehtiminen, mutta samalla he havaitsevat ja joutuvat ratkaisemaan nuorten avuntarpeita esimerkiksi päihdeidenkäyttöön liittyvissä tilanteissa. Ammatilliselle vierailijan rooli tuottaa sekä yhteisöön kuulumisen että kuulumattomuuden tunnetta ja edellyttää uudenlaisen ammatti-identiteetin rakentamista (Akkerman & Bakker, 2011) ottamalla vuorovaikutuksessa huomioon erilaiset ammatilliset näkökulmat (Boland & Tenkasi, 1995). Epäselvät tilanteet haastavat ammattilaiset tarkastelemaan työtään ja osaamistaan oman ammatillisuuden ulkopuolelta ja rakentamaan siltoja erilaisten ammatillisten maailmojen välille. Toiminta voidaan nähdä

sosiaalisena ja horisontaalisena oppimisprosessina (Akkerman & Van Eijck, 2013) identiteetin mukautumisen sekä erilaisten menettelytapojen koordinoinnin, reflektoinnin ja transformaation välityksellä (Akkerman & Bakker, 2011).

Moniammatillinen yhteistyö liitetään tyypillisesti terveystyön ja hyvinvointipalvelujen päätöksentekoa, palvelujen laatua ja tuloksellisuutta koskevaan keskusteluun (Reeves ja muut, 2018; Isoherranen, 2012). Tietojen ja työkäytäntöjen yhdistelyllä pyritään asiakaslähtöisyyteen ja jaettuun ymmärrykseen erojen korostamisen sijaan (Pockett, 2010). Rajapinnoille sijoittuva työ on myös hallinnollisten sektoreiden välistä monialaista työtä. Mukana voi olla viranomaisia, järjestöjä, eri väestöryhmien ja yksityisen sektorin edustajia (Isoherranen, 2012; Vanhanen, 2020). Lisäksi ammattien rajapinnoilla ja välitiloissa tapahtuvaa työtä voidaan rakentaa organisaatioiden yhteisten arvojen, normien, sitoutumisen ja molempipuolisen ymmärryksen avulla (Crawford & L’Hoiry, 2017) tai toisaalta jatkuvana tilojen, ihmisten ja toimintojen osallistamis- tai poissulkemisprosesseina, jotka määrittävät, kuka saa olla mukana, miten resurssit jaetaan (Roussy ja muut, 2020) ja miten rajapinnat risteyttävät tai rajoittavat (Comeau-Vallée & Langley, 2020; Quick & Feldman, 2014) ammatilaisten toimintaa. Työntekijöille rajapinnat tulevat näkyviksi silloin, kun he joutuvat toimimaan oman osaamisalueensa ulkopuolella ja ratkomaan siihen liittyviä toiminnan vuorovaikutuksen häiriöitä (Akkerman & Bakker, 2011; Jensen, 2022).

Rajapinnoille asemoituvaa työtä voidaan luonnehtia kokonaan uudennaiseksi työntönteon tavaksi, ’kolmanneksi työksi’ (Purhonen, 2017). Käsite syntyi kuvaamaan kulttuuri-, turvallisuus- ja nuoriso-

alan ammattilaisten toimintaa julkisissa tiloissa, kuten kirjastoissa, ja puolijulkisissa, kaupallisissa tiloissa. Kolmatta työtä määritteli toisilta oppiminen, toisten osaamisen ”lainaaminen” ja oman osaamisen jakaminen toisille. Asiakasta ei siirretty palvelusta tai tilasta toiseen, vaan hän tuli kohdatuksi tiloissa, joissa kulloinkin vietäi aikaansa (Purhonen, 2017). Keskeinen löydös oli, että ammattilaiset rakensivat ja täydensivät omaa osaamistaan tilanteeseen ja tilaan sopivilla oman ammatillisuuden ulkopuolelta juontavalla osaamisella.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on palvella kolmannen työn käsitteellisen viitekehyksen edelleen kehitteilyä ammattien rajapinnoilla ja välitiloissa tapahtuvan työn ja oppimisen tutkimiseksi. Riittävän yhtenäisen lähtökohdan toistaiseksi hajanaiselle aiheen käsittelylle tarjosi kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria (Daniels ja muut, 2009; Sannino ja muut, 2009), johon perustuviissa tutkimuksissa moniammatillisuus, rajanylitykset ja oppimisteoreettinen näkökulma kietoutuvat toisiinsa. Tutkimuksen pääkysymys on: *Minkälaisia käsitteellisiä lähtökoh- tia rajatoimintaa, rajanylityksiä ja rajojen oppimisdynamiikkaa käsittelevä toiminta- teoreettinen tutkimus antaa ns. kolmannen työn tutkimiseen?* Pääkysymystä selvitetään kahden tutkimuskysymyksen avulla:

1) Minkälaisia moniammatilliseen toimintaan liittyviä rajoja toiminnan- teoreettisissa oppimistutkimuksissa on tunnistettu?

2) Minkälaista oppimisdynamiikkaa toiminnanteoreettiset rajatoiminnan ja rajanylitysten analyysit paljastavat?

Toiminnan teoria kirjallisuus- katsauksen viitekehyksenä

Tutkimuskysymysten keskeisiä käsitteitä – ’rajatoiminta’, ’rajanylitykset’ ja ’rajojen synnyttämä oppimisdynamiikka’ – analysoidaan kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian (jatkossa ’toiminnan teoria’) viitekehyksessä. Ensiksi rajatoiminta perustuu yhteiskunnallisesti mielekkään, tuottavan ja luovan toiminnan käsitteeseen, joka on nimensä mukaisesti toiminnan teorian ytimessä. Tutkimuksissa sovelletaan yleisesti systeemimallia (Engeström, 2015), joka rakentuu toiminnan pääelementtien (tekijä, kohde, välineet, säännöt, yhteisö ja työnjako) dynaamisista suhteista. Engeström (2015) on erottanut toiminnanteoreettisessa tutkimuksessa eri sukupolvia, joiden myötä tutkittavat toiminta-asetelmat ovat laajentuneet ja tulleet yhä monimutkaisemmiksi. Yksittäisten tekojen mallinnuksesta on edetty toisen sukupolven kollektiivisten toimintajärjestelmien tarkasteluun ja edelleen kolmannen sukupolven usean vuorovaikutuksessa olevan toimintajärjestelmän verkostoihin. Niin kutsutun neljännen sukupolven toiminnanteoreettisen tutkimuksen (Engeström & Sannino, 2021) kohteena ovat yksittäisten toiminnan elementtien tai toimintajärjestelmien suhteiden sijaan monimutkaiset verkostot ja heterogeeniset työliittoutumat sekä niiden toiminta kestävien toimintatapojen luomiseksi ja globaalien yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseksi. Tässä sukupolviviitekehyksessä ’kolmas työ’ esimerkiksi nuorten parissa voidaan alustavasti asemoida neljännen sukupolven tutkimukseen; ovathan nuorten sosiaalinen integroituminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen maailmanlaajuisesti tunnistettuja haasteita, jotka vaativat uusia ratkaisuja yli toiminnallisten rajojen ja yhteiskunnallisten tasojen (esim. Black & Walsh, 2019; Hull ja muut, 2009).

Tutkimusasetelmassa rajatoiminta viittaa kokoavasti keskinäisessä vuorovaikutuksessa olevien toimintajärjestelmien rajoilla muodostuviin uudenaikaisiin ammatillisiin käytäntöihin. Rajatoiminnan käsite kiinnittää huomion tapoihin, joilla yhteiset käytännöt neuvotellaan toimijoiden välillä. Jokaisella toimijalla on omanlainen, kulttuurisesti välittynyt näkemyksensä yhteisen merkityksenmuodostumisen prosessissa ja yhteisen tavoitteen saavuttamisessa (Buchanan ja muut, 2022).

Toiseksi rajanylityksillä kuvataan toiminnanteoreettisessa tutkimuksessa liikumista alueella, joka on ammattilaisille tuntematon ja jolla operoimiseen ammatillisella ei ole oletettua pätevyyttä. Haasteena on erilaisten toimintakontekstien sisältöjen yhdistäminen ja neuvottelu 'hybriditilanteiden' (Akkerman & Bakker, 2011) hallitsemiseksi. Rajanylitykset ovat kulttuurisesti välittyneitä ilmiöitä (Bakker ja muut, 2011), joissa kommunikaation ja viestintäkeinojen merkitys on keskeinen tutkimuskohde.

Kolmanneksi edellä luonnehditut rajatoiminta ja rajanylitykset synnyttävät oppimisdynamiikkaa, joka saa käyttövoimansa sosiaalisesta liikkeestä ja tuottaa sosiaalisia innovaatioita. Tällaisella dynamiikalla edistetään oppimista ja vanhojen ideoiden luovaa uudelleen yhdistelyä (Niesz, 2019). Sosiokulttuurista tutkimusta edustavan Wengerin (1998) ja toiminnanteoreettisesti asemoituneen Engeströmin (2009) tuotanto ovat esimerkkejä tutkimuksesta, jotka käsitteellisesti liittävät rajojen ylitykset yhteisöjen oppimispotentiaaliin. Erityisesti Engeströmin (2015) ekspansiivisen oppimisen teoriassa oppimisen dynamiikka perustuu muutostarpeen heräämiseen, vanhojen toimintamallien ongelmien kohtaamiseen ja käsitelyyn sekä uusien toimintatapojen raken-

tamiseen ja kokeiluun saatavilla olevin ja luotavin kulttuurisin resurssein. Oppimisen dynamiikkaa ja innovaatioita (Fuller ja muut, 2018) synnyttävät arvojen, kokemusten ja olemassa olevien toimintojen ominaisuuksien tutkiminen ja uudelleenmuotoilu yhteiskehittämisen (Kerosuo, 2006) prosessissa.

Tutkimusmenetelmä

Systemaattista kirjallisuuskatsausta (Salminen, 2011) varten haettiin toiminnanteoreettiset 'rajatutkimukset', jotka on julkaistu vuosina 2010–2022. Katsauksen ulkopuolelle suljettiin ns. luokkahuonetutkimukset, joiden fokusissa on lasten ja nuorten oppiminen. Keskityttiin työelämän ammatillisista toimintaa käsitteleviin tutkimuksiin. Kirjallisuushaut tehtiin kasvatustieteen kansainvälisestä ERIC-tietokannasta ja monitieteisestä Scopus-tietokannasta. Hakutermit olivat edellä esitetyt toiminnanteoreettiset käsitteet rajatoiminta, rajojen ylitys ja ekspansiivinen oppiminen. Kaikkien käsitteiden tuli esiintyä haettavassa julkaisussa.

Ensimmäinen Scopus-tietokantahaku rajattiin vuosiin 2016–2022. Hakutermeinä käytettiin aluksi 'boundary crossing', 'boundary work', 'expansive' ja 'learning'. Haku ei tuottanut riittävän laajaa tulosta, joten hakua laajennettiin. Lopullisina hakutermeinä käytettiin 'boundary crossing', 'boundary work', 'expansive learning', 'CHAT' (cultural-historical activity theory), 'multiprofessional' ja sulkkukriteerinä 'classroom'. Yleisin rajausperusteina käytettiin seuraavia kriteerejä: artikkelit olivat vertaisarvioituja ja niistä oli saatavilla koko teksti. Luokkahuonetutkimuksen lisäksi artikkeleista suljettiin pois valtioiden rajatoimintaan liittyvät tutkimukset. Scopus-haut tuottivat yhteensä 19 artikkelia, joista koko tekstin lukemi-

seen valittiin 14 ja lopulliseen kirjallisuuskatsaukseen 6 artikkelia. Valinnassa karsittiin saman kirjoittajan päällekkäisiä artikkeleita ja fokusoiduttiin ammatillisiin rajapintoihin.

ERIC-tietokantahaussa käytettiin aikarajasta 2010–2022. Hakutermit tuottivat 232 artikkelia, joista abstraktitason tarkasteluun valikoitui 195 artikkelia ja koko tekstin lukemiseen 35 artikkelia. Aineiston kaventumiseen vaikutti luokahuononetutkimusten poisrajaaminen sekä rajakäsitteiden ja ekspansiivisen oppimisen käsitteen edellyttäminen. Lopullisena rajauksena artikkelien tuli täyttää seuraavat ehdot: tutkimus kiinnittyy kulttuurihistorialliseen toiminnan teoriaan, rajakäsitteisiin ja ekspansiiviseen oppimiseen, ja artikkelit käsittelevät monialaista ja -amatillista työtä. ERIC-kirjallisuushausta kirjallisuuskatsaukseen valikoitui näin viisi (5) artikkelia. Kaikkiaan haut tuottivat yhteensä 11 artikkelia. Kirjallisuushaun prosessi ja tulokset on esitelty taulukossa 1 (liite 1).

Edellä kuvattujen hakujen lisäksi tehtiin erillinen haku Finna.fi -tietokannassa suomen- ja englanninkielisistä vertaisarvioituista artikkeleista. Kirjallisuuskatsauksen rajauksilla ammattien rajapintoja käsitteleviä toiminnanteoreettisia tutkimuksia ei löytynyt. Kaikkiaan haun tuottamien artikkelien arvioitiin edustavan kattavasti aihepiirin toiminnanteoreettista tutkimusta.

Aineistoa analysoitiin toiminnanteoreettiseen käsitteistöön perustuvalla teorialähtöisellä ja teoriaohjautuvalla käsite- ja teema-analyysillä (Sarajärvi & Tuomi, 2018). Tutkimusartikkeleista tunnistettiin ensin teorialähtöisesti rajatoimintaa, rajanylityksiä, näihin liittyviä oppimisdynamiikkaa koskevia käsitteitä ja koottiin ku-

vaukset taulukkoon 2. Artikkeleissa käytetyt englanninkieliset käsitteet pyrittiin kääntämään siten, että ne vastaavat asianmukaisia suomenkielisiä termejä.

Toisessa vaiheessa aineistoista tunnistettuja kohteita teemoiteltiin tutkimuskysymysten mukaisesti. Tulokset esitellään seuraavassa osiossa tutkimuskysymyksittäin. Esimerkiksi artikkelin 2 (Daniels, 2011) luennassa tutkijan käyttämä käsitepari 'weak/strong control over professional boundary' johdatti tämän kirjallisuuskatsauksen tekijät tunnistamaan *hallinnan jännitteiden ja dilemموjen* teeman (tutkimuskysymyksessä 1). Teeman analysoimiseksi koko aineistosta erotettiin avainkohtia, joihin esimerkkiartikkelissa kuului seuraava ote. Ote on lyhennetty ja avainkohdat lihavoitu. Huomattakoon, että avainkohtien tulkitseminen hallinnan jännitteiksi ja dilemmoiksi vaatisi otteen lukemista koko artikkelin kontekstissa.

The strong boundaries around the professional categories and the strong control over professional behaviour in Nortonville maintained the practices of individual specialists. In what was, in essence, a contract culture in which specialist labour was purchased in order to meet needs that were stipulated by one agency. There was no debate or development of the regulative discourse. (--) Whereas at Wildside there were weak boundaries around the professional categories in which professionals were situated in the workshop and they were more in control than their peers in Nortonville but in which operational professional practice witnessed strong boundaries between services and their professional. (--) The implicit meditative of the boundary between the operational and strategic aspects of the work resulted in transformations, in

the form of rule bending, that were not open to articulation by practitioners. (--) (Daniels, 2011, ss. 45–46).

Tutkimuskysymyksen 1 analyysissä moniammatillisen toiminnan rajoja määrittävänä teemana erotettiin myös *oppiminen*.

Toisen tutkimuskysymyksen *oppimisdynamiikan* analyysi ei kohdistunut vain tähän teemaan. Taustaoletuksena oli, että oppimisdynamiikkaa voidaan tulkita monenlaisista ilmiöitä, kuten jo mainitusta hallinnan jännitteiden ja dilemموjen käsitteystä.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsauksen tutkimusartikkelien kuvaukset

Artikkelin tekijä(t)	Rajakäsitteet	Tutkittu toiminta	Toiminnan osapuolet	Toiminnassa tunnistetut rajat	Rajatoiminnan ja rajanylitysten oppimisdynamiikka
1. Bakker, A., Kent, P., Hoyles, C., & Noss, R. (2011).	Boundary object Boundary crossing Rajakohde Rajanylitys	Viestintä ja kommunikaatio matemaattisten esineiden ympärillä asuntolainojen myynnissä Myyntiedustajien oppiminen rajapinnoilta	Myyntiedustajat ja asuntolainayhtiön asiakkaat	Myyntiedustajien ja asiakkaiden väliset viestinnälliset rajat Teknis-matemaattisen osaamisen rajat	Teknis-matemaattisten taitojen oppiminen yhteisen oppimisprosessin avulla Teknologiaalla tehostettujen rajakohteiden käyttäminen Pseudomatematiikka tietämyksen lisääminen
2. Daniels, H. (2011).	Boundary crossing Boundary strength Horizontal [collaboration] across sectors Rajanylitys Rajan vahvuus/lujuus Horisontaalinen yhteistyö eri sektoreiden välillä	Koulun, sosiaali- ja terveydenhuollon integroidut palvelut	Koulupsykologit, sosiaalityöntekijät, opettajat, vapaaehtoiset	Valta ja kontrolli organisaatioiden rajoilla kommunikaatiossa ja pedagogisissa käytännöissä Rajojen lujuus	Keskittyminen institutionaalisiin rajoihin ja kontrollisuhteisiin Ulkoisten vaikutusten ja muutospaineen huomiointi Ristiriitojen tutkiminen, pelisääntöjen taivuttaminen ja rikkominen Moniammatillisen työn strateginen koordinaatio Muiden asiantuntijoiden vahvuuksien hyödyntäminen Diskursiivisen hybriditeetin ymmärtäminen
3. Edwards, A., & Daniels, H. (2012).	Negotiated across practice boundaries Cross-service working Käytäntöjen rajat ylittävä neuvottelu Palvelujen välinen työ	Sosiaali- ja kasvatustalouden horisontaalinen ja vertikaalinen työ lastensuojelussa	Lasten- ja perhepalveluiden sosiaali- ja kasvatustalouden operationaalissa toiminnassa mukana olevat ammattilaiset	Institutionaalisten olosuhteiden, käytäntöjen ja käytössä olevan tiedon väliset vuorovaikutusrajat Ammattilaisten sosiaaliset suhdereajat	Instrumentaalisen ja ekspressiivisen diskurssin välille tuotettu jännite Affektiivisen ja kognitiivisen tiedon yhdistäminen Päätöksenteossa Miksi? ja Millä asioilla on väliä? -kysymysten tarkastelu Dialektiikan affektiivisen ja kognitiivisen tiedon hyödyntäminen

Artikkelin tekijä(t)	Rajakäsitteet	Tutkittu toiminta	Toiminnan osapuolet	Toiminnassa tunnistetut rajat	Rajatoiminnan ja rajanylitysten oppimisdynamiikka
4. Gerdes, J., Goei, S. L., Huizinga, M., & de Ruyter, D. (2020).	Crossing boundaries Rajanylitykset	Tieteiden välinen oppimisprosessi koulujen ja opetuksen tukipalvelujen välillä	Toisen asteen koulutuksessa työskentelevät opettajat, kouluavustajat, psykologit ja lastensuojelun ammattilaiset	Organisaatioiden palvelujen ja tilojen rajat Tiedon siirtämisen rajat	Palveluiden sijoittaminen tilallisesti ja operationaalisesti lähekkäin Organisaatiotiedon ja henkilökohtaisen yhteistyön läheisyyden koordinointi Syntaksisen, semanttisen ja poliittisen tietotason ylittäminen
5. Jacobs, G. (2017).	Boundary crossing Boundary subjects Boundary theory Rajanylitys Rajatekijä yhteisprosessina Rajateoria	Projektituontoi- sen yhteistyön kehittäminen eri kouluasteiden välillä	Yliopistotutkijat ja perusopetuksen henkilökunta	Demokraattisesti neuvotellut rajat	Erilaisten näkemysten hyväksyminen ja omaksuminen Aktiivinen rajojen ylittäminen Tiedon tuottaminen toisen asteen demokratian avulla Laadukkaan vuoropuhelun tuottaminen Erojen käsitteleminen kriittisen dialogin, syvän oppimisen, rohkeuden ja haavoittuvuuden avulla
6. Kerosuo, H., & Toiviainen, H. (2011).	Social-spatial boundary Instrumental-developmental boundary Sosiaalis-spatiaalinen/tilallinen raja "Välineistävä-kehittävä" raja	Rajoja ylittävä oppiminen oppimisverkostoissa	Työelämän kehittämissohjelman (Tykes) asiantuntijat	Sosiaalis-spatiaalinen raja Instrumentaalinen raja	Oppimisen asynkronisuuden ymmärtäminen Rajojen näkyväksi tekeminen Yhteisen oppimismenetelmän kyseenalaistaminen Eriaikaisuuden tunnistaminen oppimisprosessissa Rajojen ylitysten kehittäminen sosiaalis-spatiaaliset ja instrumentaaliset välineet huomioiden Sosiaalisten, tilallisten ja kehittämismahdollisuuksien laajentaminen

Artikkelin tekijä(t)	Rajakäsitteet	Tutkittu toiminta	Toiminnan osapuolet	Toiminnassa tunnistetut rajat	Rajatoiminnan ja rajanylitysten oppimisdynamiikka
7. Lindley, D., & Lotz-Sisitka, H. (2019).	Expansive social learning Organizational learning Ekspansiivinen sosiaalinen oppiminen Organisaation oppiminen	Sosiaalinen oppiminen kosteikkojen hoidossa	Kosteikkojen hoidosta vastaavat metsänhoitajat, ympäristöasiantuntijat ja yhteisön maankäytöstä vastaavat asukkaat	Organisaation sosiaaliset ja kulttuuriset rajat ja prosessit	Vuorovaikutus- ja yhteistyötapojen laajentaminen Refleksiivisuuden lisääminen Organisaatiorakenteiden ja -prosessien kehittäminen Jännitteiden ja ristiriitojen merkitysten käsitteleminen Kulttuuristen näkökulmien hyödyntäminen Deliberatiivisen (neuvottelevan) demokratian ja kollektiivisen toiminnan huomioiminen Ilmiön keskellä olevan ihmisen huomioiminen
8. Meijer, L. J., de Groot, E., Honing-de Lange, G., Kearney, G., Schellevis, F. G., & Damoiseaux, R. A. M. J. (2021).	Intraprofessional collaboration Professionals across the boundary Ammattialan sisäinen yhteistyö Ammattilaiset [toimimassa] rajojen yli	Ammattien välinen yhteistyö ja oppiminen terveysalan hoitoketjussa	Yleislääkärit ja erikoislääkärit	Yleis- ja erikoislääkäreiden ammatilliset ja tietosuojaan liittyvät rajat Sairauksien eri näkökulmiin liittyvät rajat	Arvoristiriitojen ja ristiriitatilanteiden käsittely Suoran yhteyden rakentaminen ammattilaisten välille Hoitokäytänteiden yhdenmukaistaminen Kokouskäytäntöjen yhdenmukaistaminen
9. Rose, J., & Norwich, B. (2014).	Inter-professional work Professional collaboration Joint work Ammattialojen välinen yhteistyö Ammatillinen yhteistyö Yhteinen työ	Ammattien ja useiden virastojen välisen yhteistyön konseptointi ja dilemموjen ratkaisu	Sosiaalipsykologisiin teorioihin tukeutuvat ammattilaiset (sosiaalityöntekijät ja psykologit) ja heidän edustamansa virastot	Virastojen rajat Ammattialojen väliset rajat Tieteiden väliset rajat	Sosiaalisen ja psykologisen näkökulmien yhdistäminen Sosiaalisten dilemموjen hyväksyminen ja ratkaiseminen
10. Stuart, K. (2014).	Boundary crossing Boundary objects Neutral boundary zones Rajan ylitys Rajakohdeet Neutraali rajavyöhyke	Lasten ja nuorten parisosa toimivien yhteistyön ja ymmärryksen muodostaminen toiminta-teorian avulla	Lastensuojelun yhteistyöverkosto: poliisi, lastensuojelun ammattilaiset, perusterveydenhuollon ammattilaiset, vapaaehtoistyöntekijät	Yhteistyön määrittelyyn liittyvät rajat	Monimutkaisuuksien ja erojen näkyväksi tekeminen ja konkretisointi Yhteisen kielen muodostaminen Ristiriitojen lähteiden kartoittaminen

Artikkelin tekijä(t)	Rajakäsitteet	Tutkittu toiminta	Toiminnan osapuolet	Toiminnassa tunnistetut rajat	Rajatoiminnan ja rajanylitysten oppimisdynamiikka
11. Warmington, P. (2011).	Learning in the professions Ammateissa oppiminen	Organiisaatioiden valtasuhteet lastensuojelussa ja uusien työkäytäntöjen vakiinnuttaminen	Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset, poliisi ja lasten ja nuorten mielenterveys-työn ammattilaiset	Valtarakenteisiin liittyvät rajat	Ammatillisen identiteetin uudelleen rakentaminen Pedagogisen asenteen omaksuminen Moniammatillisesta osaamisesta viestiminen ylöspäin Uuden viestintäkanavan käyttäminen

Tulokset

Minkälaisia moniammatilliseen toimintaan liittyviä rajoja toiminnan-teoreettisissa oppimistutkimuksissa on tunnistettu?

Moniammatillisen toiminnan rajoja määrittävinä tekijöinä tunnistettiin – esiintymisjärjestyksessä yleisimmästä vähiten esiintyvään – *oppiminen, yhteistyö, hallinnan jännitteet ja dilemmat sekä kommunikaatio*.

Oppimiseen kytkeytyviä rajatekijöitä ilmeni kuudessa artikkelissa rajapintojen (Bakker ja muut, 2011), hoitoketjujen (Meijer ja muut, 2021), sosiaalisen oppimisen (Meijer ja muut, 2021; Lindley & Lotz-Sisitka, 2019), tieteiden välisen oppimisen (Gerdes ja muut, 2020), työelämän oppimisverkostojen (Kerosuo & Toiviainen, 2011) ja pedagogisten käytäntöjen (Daniels, 2011) konteksteissa. Tutkimuksissa käsiteltiin työtoiminnallisten rajojen ekspansioon (laajentamiseen) (Kerosuo & Toiviainen, 2011), erilaisten tiedollisten rajojen ylityksiin (Gerdes ja muut, 2020), instituutorajojen lainsäädännöllisiin ehtoihin (Daniels, 2011) ja toimintajärjestelmien sosiokulttuuristen eroihin (Lindley & Lotz-Sisitka, 2019) liittyviä asioita.

Eri ammattien välistä **yhteistyötä** tutkittiin neljässä artikkelissa eri kouluasteiden projektiluontoisen työn näkökulmasta (Jacobs, 2017), ammattien välisenä yhteistyönä (Meijer ja muut, 2021), yhteistyökonseptin kehittämisenä (Rose & Norwich, 2014) sekä jaetun ymmärryksen (Stuart, 2014) muodostumisena. Rajoilla havaittiin kulttuurisia artefakteja, kuten tietosuojaan liittyviä järjestelmiä, jotka estivät yhteistä työtä (Meijer ja muut, 2021). Rajoilla tunnistettiin rajanylityksiä välittäviä työkaluja (Stuart, 2014), jotka mahdollistivat ammattien rajoilla tapahtuvaa yhteistyötä ja osaamisen jakamista.

Neljässä artikkelissa rajoja tutkittiin **hallinnan jännitteiden ja dilemmojen** näkökulmasta. Hallinnan jännitteet ja dilemmat, niiden ratkaisut (Rose & Norwich, 2014) sekä valtasuhteet (Warmington, 2011) toivat esiin rajoilla toimivien ammattilaisten välisiä jännitteitä ja palvelua käyttävien asiakkaiden hämmennyksen. Hallinnan jännitteisiin ja dilemmoihin liittyviä, organisaatioiden toiminnan rajapintoja tutkittiin johtamisen (Warmington, 2011) ja valtarakenteiden (Daniels, 2011; Gerdes ja muut, 2020) problematiikkana.

Rajoilla tapahtuvaa **kommunikaatiota** tutkittiin kolmessa artikkelissa horisontaalisen ja vertikaalisen tiedon integraation ja vuorovaikutuksen (Edwards & Daniels, 2012; Bakker ja muut, 2011) sekä organisaatioiden vallan ja kontrollin (Daniels, 2011) kysymyksinä. Rajojen kommunikaatioon liittyi muun muassa teknologiavälitteinen keskustelu, asiakaspalvelun merkityksellinen tieto, ammattilaisten tunteiden merkitys, erilaisten kulttuuristen ulottuvuuksien yhdistäminen sekä ristiriidat instrumentaalisen ja ekspressiivisen (välineellisen ja ilmaisuvoimaisen) vuorovaikutuksen välisissä suhteissa. Akkerman ja Bakker (2011) viittaavat myös kommunikaatiotutkimuksiin, joiden mukaan viestinnässä käytetyt sanat eivät ole neutraaleja tiedonvälittäjiä, vaan sisältävät erilaisia merkityksiä eri ihmisille. Kulttuuristen käytäntöjen leikkauskohdissa syntyy ”kolmansia tiloja” (Gutiérrez, 2008), jotka mahdollistavat Akkermanin ja Bakkerin (2011) mukaan merkityksistä neuvottelun ja uusien, kulttuuristen dialogimuotojen tuottamisen rajapinnoille.

Minkälaista oppimisdynamiikkaa toiminnanteoreettiset rajatoiminnan ja rajanylitysten analyysit paljastavat?

Toisen tutkimuskysymyksen analyysissa erotettiin kuudenlaista oppimisdynamiikkaa, jotka esitellään esiintymisjärjestyksessä yleisimmästä vähiten esiintyvään. Oppimisdynamiikat perustuivat *ekspansiiviseen oppimiseen, yhteistyön jännitteiden käsittelyyn, vuorovaikutuksen välittyneisyyteen, tietoperustojen yhdistämiseen, organisaatioiden rakenteellisiin muutoksiin ja toimijaryhmien erilaisuuteen*. Analyysissa pyrittiin tunnistamaan ja käsitteellistämään oppimisdynamiikkoja kaikista tarkasteltavina olevista artikkeleista, ei vain oppimista suoranaisesti käsittelevistä tutkimuksista, jotka erotettiin tutkimuskysymyksessä 1.

Eniten esiintyvänä erotettiin **ekspansiivinen oppimisdynamiikka**, jota analysoitiin kahdeksassa artikkelissa. Ekspansiivisen oppimisen ydinajatus, yhteisen toiminnan kohteen laajentaminen (Engeström, 2015), ilmenee monella toiminnan ulottuvuudella (Kerosuo & Toiviainen, 2011). Tässä katsauksessa yhteistyöverkostoissa tapahtuva sosiaalinen oppiminen laajensi, syvensi ja kehitti osallistujien ymmärrystä ja tuki organisaatioiden oppimista esimerkiksi eri hoitokäytäntöjä yhdenmukaistamalla (Meijer ja muut, 2021). Ekspansiivisen oppimisen tuloksena päätöksenteko muuttui demokraattisemmaksi, sosiaaliset suhteet paranasivat, osallistujien reflektiivisyys yhteiskunnallisia rakenteita ja kulttuurisia tekijöitä kohtaan laajeni (Lindley & Lotz-Sisitka, 2019). Aktiivisella rajojen ylittämällä (Jacobs, 2017) ja muiden asiantuntijoiden vahvuuksien hyödyntämisellä (Daniels, 2011) edistettiin uuden oppimista. Ekspansiivisuus tarkoitti ammatillisesti säännellyn keskustelun purkamista tai hylkäämistä ja uudenlaisten, horisontaalisen hybridiammattilaisuuden muodostumista. Ekspansiivista oppimista rakentava ristiriitojen kartoittaminen (Stuart, 2014) auttoi ymmärtämään yhteistyön esteitä ja ylittämään niitä. Ammatillinen identiteetti rakentui uudelleen (Warmington, 2011) osallistujien oppiessa toisiltaan uusia asioita ja työnteontapoja. Kerosuo ja Toiviainen (2011) esittävät, että moniammatillisen kehittäjäverkoston ekspansiivinen oppiminen merkitsee toiminnan sosiaalisten, tilallisten ja kehityksellisten rajojen laajentamista. Toiminnan teorian tutkijoiden ja käytännön toimijoiden kehittämisinterventiot ja oppimistyöpajojen sarjat ovat tyypillisiä käytäntöjä, joissa hyödynnetään ekspansiivista oppimisdynamiikkaa (tässä katsauksessa Lindley & Lotz-Sisitka, 2019; Kerosuo & Toiviainen, 2011).

Yhteistyön jännitteitä käsiteltiin kuudessa artikkelissa. Yhteistyön jännitteiden taustalla olevien kehityksellisten (dialektisten) ristiriitojen reflektointi ja näkyväksi tekeminen on toiminnanteoreettisesti yksi keskeisimmistä rajojen oppimisen dynamiikoista, joita myös Daniels (2011) ja Stuart (2014) päätyvät analysoimaan. Warmingtonin (2011) mukaan kehityksellisten ristiriitojen käsittelyssä on yhtä merkityksellistä niin horisontaalinen, ammattilaisten välinen työn jakaminen, kuin vertikaalinen, operationaalinen työn johtamiseen liittyvä työskentely. Ristiriitojen dialektinen tutkiminen on yhteiskehitteilyyn (co-configuration) ja ekspansiiviseen oppimiseen kuuluva vaihe (Engeström, 2015), kun rajapinnoille luodaan uutta toimintamallia. Kehityksellisten ristiriitojen käsittely edellyttää moniammatillisten ryhmien toimijoilta kykyä tunnistaa sosiaalisia dilemmoja, hakea ratkaisua toiminnan jännitteisiin (Rose & Norwich, 2014) sekä käsitellä arvojaan (Meijer ja muut, 2021). Jacobs (2017) käsittelee aihetta kriittisen dialogin käsitteen avulla, joka edellyttää syvää oppimista ja rohkeutta tunnustaa haavoittuvuutensa ja tietämättömyytensä.

Vuorovaikutuksen välittyneisyys erilaisin välinein ja erilaisten viestintävälineiden ja -kanavien kautta tuli ilmi kuudessa artikkelissa. Toiminnanteoreettisessa viitekehityksessä välittyneisyys (mediation) viittaa Vygotskyn esittämään kulttuuristen välineiden merkitykseen ihmisten oppimisessa (esim. Daniels, 2015). Bakker ja muut (2011) liittävät rajapintojen oppimisen mahdollisuudet teknologiavälitteisiin rajakohteisiin. Warmington (2011) mainitsee kokonaan uuden viestintätavan tärkeydestä horisontaalisen, moniammatillisen osaamisen viestimiseksi vertikaalisesti organisaatioiden johtotasolle. Organisaatiotasaisen tiedon

koordinaation merkitys korostuu viestinnässä, jolla monialaiset verkostot voivat linjata yhteistyötään (Gerdes ja muut, 2020). Omaan osaamisalaan kuulumatoman välineen käytön opettelu parantaa vuorovaikutusta myös ammattilaisen ja asiakkaan välillä, kuten Bakker ja muut (2011) osoittavat rajapinnoilla tapahtuvassa oppimisesta käsittelevässä tutkimuksessaan. Oppimiseen vaikuttavat yhteisen kielen muodostuminen, työkalujen käyttöönotto (Stuart 2014), hyvien kokous- ja keskustelukäytäntöjen luominen (Meijer ja muut, 2021) sekä tarjolla olevien kehittämistävälineiden kyseenalaistaminen ja räätälöinti (Kerosuo & Toiviainen, 2011).

Erityyppisten **tietoperustojen yhdistämiset** nousevat esille kuudessa artikkelissa. Oppimista tapahtuu, mikäli institutionaalisten käytäntöjen tavoitteissa ja dialektiikassa huomioidaan asiantuntijoiden sekä affektiivinen että kognitiivinen tieto (Edwards & Daniels, 2012). Gerdes ja muut (2020) erottavat syntaksisen (tiedonsiirtoon), semanttisen (tiedon tulkitsemiseen) ja poliittisen tietotasoon liittyvät ylitykset. Nämä ylitykset auttavat käsittelemään toiminnan tavoitteita, etuja ja valtakysymyksiä luoden tiedosta eri osapuolille ymmärrettävää synteisiä. Rose ja Norwich (2014) liittävät yhteiseen tiedon muodostumiseen sosiaalisen ja psykologisen näkökulman. Tiedon- ja tiedealojen ja käytännön dialogia korostetaan esimerkiksi ”toisen asteen demokratian” (Jacobs, 2017) ja ”neuvottelevan demokratian” (Lindley & Lotz-Sisitka, 2019) käsittein, joilla viitataan uutta, kollektiivista ymmärrystä luoviin toimintatapoihin.

Toimijaryhmien erilaisuudesta syntyvää dynamiikkaa käsiteltiin neljässä artikkelissa. Vuorovaikutuksella ja eri näkökulmien ja mielipiteiden saattamisella dialogiin edesautettiin muutoksen hahmotta-

mista ja yhteisen ymmärryksen muodostumista (Lindley & Lotz-Sisitka, 2019). Ristiriitoja tutkimalla ja käsittelemällä sekä pelisääntöjä venyttämällä ja jopa rikkomalla (Daniels, 2011) päästiin reflektiiviseen ja hybriditeettiä (monien toimintojen yhdistelyä) ymmärtävään diskurssiin. Yksilö- ja institutionaalisilla tasoilla kysymykset *miksi toimitaan?* ja *millä on merkitystä kullekin yhteistyön osapuolelle?* (Edwards & Daniels, 2012) ovat oleellisia ryhmien erilaisuuden ylittämiseksi ja yhteisen työn toteuttamiseksi. Lindley ja Lotz-Sisitka (2019) yhdistävät rajoilla oppimisen kulttuuriseen kehykseen, johon kuuluu ryhmien kulttuuri-identiteettien kunnioitus, ryhmien väliset kollektiiviset kokeilut ja erilaiset kulttuuriset näkökulmat. Ammatillaiset eivät aina kohtaa samanaikaisesti rajapinnoilla, joten oppimisen asynkronisuus (Kerosuo & Toiviainen, 2011) tulisi myös huomioida.

Organisaatioiden oppimista edistäviä **rakenteellisia muutosprosesseja** käsiteltiin kolmessa artikkelissa. Oppiminen liitettiin rakenteiden ja prosessien kehittämiseen (Lindley & Lotz-Sisitkan, 2019). Muutosprosessit liittyivät myös ulkoisten vaikutuspyrkimysten ja paineiden käsittelyyn (Daniels, 2011). Gerdes ja muut (2020) viittaavat palveluiden tilalliseen, operationaaliseen ja henkilökohtaiseen merkitykseen ja läheisyysperiaatteeseen, jotka edistävät luottamusta ja toisilta oppimista.

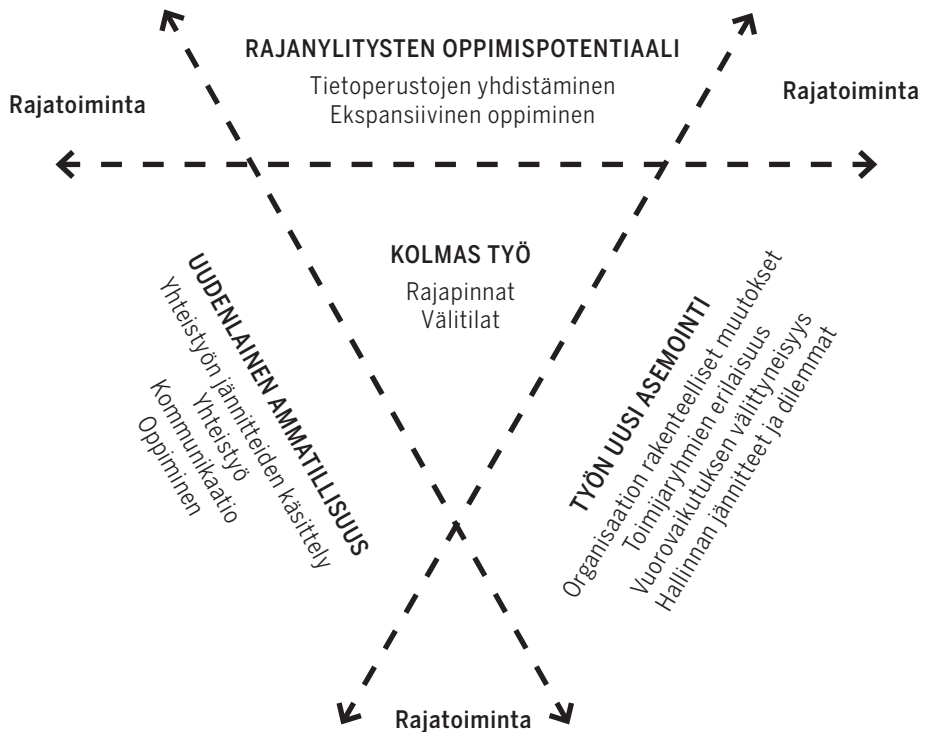
Kolmannen työn tutkimuksen viitekehyksen hahmottelu

Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli luoda käsitteellistä viitekehystä ammattien rajapinnoilla ja välitiloissa tapahtuvan työn tutkimukselle vastaamalla pääkysymykseen: *Minkälaisia käsitteellisiä lähtökohia rajatoimintaa,*

rajanylityksiä ja rajojen oppimisdynamiikkaa käsittelevä toimintateoreettinen tutkimus antaa ns. kolmannen työn tutkimiseen? Kirjallisuushaku tuotti hajanaisen, mutta käsitteellisesti rikkaan toiminnanteoreettisten tutkimusten joukon, jota analyysissa jäsennettiin ja saatettiin hyödyntää kolmannen työn alustavan viitekehyksen rakentamiseksi.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen (*minkälaisia moniammatilliseen toimintaan liittyviä rajoja toiminnanteoreettisissa oppimistutkimuksissa on tunnistettu?*) tulokseksi saatiin neljä tutkimusteemaa, jotka käsitteellisesti määrittävät moniammatillisia rajoja ja rajatoimintaa: oppiminen, yhteistyö, hallinnan jännitteet ja dilemmat sekä kommunikaatio. Toisessa tutkimuskysymyksessä (*minkälaista oppimisdynamiikkaa toiminnanteoreettiset rajatoiminnan ja rajanylitysten analyysit paljastavat?*) oppimistarkastelua laajennettiin ja syvennettiin tunnistuen ja tulkiten oppimisdynamiikkoja läpi kaikkien katsauksen artikkelien. Erotettiin kuudenlaista oppimisdynamiikkaa, joiden perustana nähtiin ekspansiivinen oppiminen, yhteistyön jännitteiden käsittely, vuorovaikutuksen välittyneisyys, tietoperustojen yhdistäminen, toimijaryhmien erilaisuuden tunnistaminen ja organisaation rakenteelliset muutokset.

Pääkysymykseen vastaamiseksi löydettyjä teemoja on edelleen ryhmitelty 'metateema-analyysinä' ja määritelty kolmannen työn tutkimuksen teema-alueiksi *uudenlainen ammatillisuus, työn uusi asemointi ja rajanylitysten oppimispotentiaali*. Tulos on tiivistetty kuvioon 1. Siinä kolmatta työtä ja sen tutkimusta toiminnan rajapinnoilla ja välitiloissa (kolmion keskiössä) määrittävät kolmannen työn ulottuvuudet (kolmion sivut), joiden esitetään kehittyvän rajatoiminnan

Kuvio 1. Kolmannen työn tutkimuksen käsitteellisiä lähtökohtia

prosesseissa (risteävät nuolet). Viitekehityksen elementit ja käsitteet ovat tähän kirjallisuuskatsaukseen perustuen alustavia, ja niitä edelleen kehitellään ja täsmennetään tulevissa kokeilevissa sovelluksissa.

Ensiksikin rajapinnat ja väli tilat määrittävät *uudenlaisen ammatillisuuden* kehittymistä, eräänlaista *hybridiammatillisuutta*, joka tulee ilmi muutoksessa olevan *ammatti-identiteetin* (Warmington, 2011) ja ammattikielen rajoja rikkoivan diskursiivisen hybriditeetin (Daniels, 2011) kehkeytymisessä. Ammattienvälisyys vaikuttaa ammatilliseen identiteettiin. Ammatillinen identiteetti ei häviä, vaan on neuvottelun kohteena ja täydentyy relationaalisen asiantuntijuuden (Bergman-Pyykkönen, 2017; Edwards, 2010) ja ”jaetun työn” (”joint work”, Rose & Norwich, 2014) myötä. Osaamisen jaka-

minen edellyttää myös pedagogisia taitoja (Warmington, 2011), joilla toimijat ohjaavat muita ammatillaisia toimijan oman tiedon ja osaamisen äärelle.

Uudenlainen ammatillisuus merkitsee heterogeenisten työliittymien (Engeström & Sannino, 2021) muodostumista, ja yhteisten merkitysten ja tavoitteiden (Buchanan ja muut, 2022) konkretisoinnista sekä organisaatioiden että ammattilaisten toiminnan tasoilla. Yhteistyöhön liittyvät dilemmat edellyttävät halua ratkaista (Rose & Norwich, 2014) toiminnan jännitteitä, jotta jaettu ymmärrys (Stuart, 2014) voi muodostua. Yhteistyö edellyttää myös rajanylityksiä välittäviä työkaluja (Stuart, 2014) ja työelämän oppimisverkostoja (Kerosuo & Toiviainen, 2011), joiden avulla yhteistyö ja osaamisen jakaminen materialisoituvat. Yhteis-

työn mahdollistava, digitalisaation ajan kommunikaatio kattaa teknologiakeskustelun sekä vallan ja kontrollin (Daniels, 2011) käsittelyn lisäksi myös ammattilaisten tunteisiin (Edwards & Daniels, 2012) ja kulttuurisiin käsityksiin liittyvää neuvottelua. Yhteistyöhön liittyvää osaamista voidaan käsitellä myös relaation (Edwards ja muut, 2017) kautta: yhteinen tulkinta asioista edellyttää muiden asiantuntemuksen tunnistamista ja oman asiantuntemuksen esille tuomista selkeästi.

Toiseksi kirjallisuuskatsaus vahvisti käsitystä kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian vahvuuksista yhteistyöhön sisältyvän *oppimisdynamiikan ja -potentiaal*in tutkimuksessa. Kolmannen työn kontekstissa kiinnostavia näkökulmia tarjoavat tieteidenväliseen neuvotteluun (Gerdes ja muut, 2020) erilaisten tietämyksen tasojen ylityksiin, demokratiakäytäntöihin ja toiminnan ekspansioon, laajenemiseen perustuva oppiminen (Engeström, 2015). Horisontaalisen ja vertikaalisen tiedon integraatio ja vuorovaikutus (Edwards & Daniels, 2012) madaltavat ammattien ja organisaatioiden välistä hierarkkisuutta ja edistävät toisilta oppimista. Oppimis-potentiaal in hyödyntäminen voi merkitä ammattilaisten suhteellisten asiantuntemusten ja motiivien tunnistamista ja asiantuntemuksen tavoitteellista käyttämistä (Edwards, 2010) ongelmien ratkaisussa sekä toiminnan sosiaalisten, tilallisten ja kehityksellisten rajojen (Kerosuo & Toiviainen, 2011) laajentamista. Erilaisen tiedon ja ammattitaidon suhteuttaminen muiden toimintaan sekä hierarkian käsittely on oleellinen osa kolmannen työn oppimisdynamiikkaa ja viitekehystä. Esimerkiksi Sekin (2017) toiminnanteoreettinen tutkimus osoittaa, että sosiaalialan asiakastyössä merkityksellistä on erilaisen tiedon käsittelyä helpottava ja kaikkia toimijoita, myös asiakkaan tietoa, yhdistävä

menetelmä, joka edistää ammatillisen työn hallintaa.

Työn uuteen asemaintiin liittyy vakiintuneista valtasuhteista (Warrington, 2011) ja -rakenteista (Daniels, 2011; Gerdes ja muut, 2020) luopumista sekä organisaatiotieteen ja -prosessien kehittämistä (Lindley & Lotz-Sisitka, 2019). Siirtyminen organisaatiokohtaisista valtarakenteista rajavyöhykkeellä olevalle pinnalle mahdollistaa Jensenin (2022) mukaan avoimemman johtajuuden kuin perinteisissä hierarkioissa. Työ asemoituu uudella tavalla kehittämällä uudenlaisia viestintätapoja sekä horisontaalisesti ammattilaisten välille että vertikaalisesti organisaatioiden välille.

Kolmannen työn viitekehysten graafisella esityksellä on rajoitteensa, ja odotamme sen kehittyvän tulevien empiiristen sovellusten myötä. Viitekehys ei ole tarkoitettu luokittelun tai kategorioinnin välineeksi. Olennaista on rajatoiminnan prosesseissa kehkeytyvien ulottuvuuksien keskinäisten suhteiden ja dynamiikkojen tarkastelu.

Lopuksi

Kulttuurihistorialliseen toiminnan teoriaan pohjautuvan kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli luoda tutkimusviitekehystä 'kolmannelle työlle', jota tehdään puolijulkisissa ja julkisissa tiloissa ammatillisilla rajapinnoilla ja välitiloissa. Vaikka artikkelien määrä oli verraten suppea, ne tarjosivat monipuolisen otoksen toiminnanteoreettisesta rajatoiminnan ja rajanylitysten käsitteistöä sekä niihin liitetystä oppimisen dynamiikoista. Katsauksen pohjalta hahmoteltu alustava tutkimusviitekehys auttaa jatkamaan 'kolmannen työn' tutkimista ja samalla viitekehysten kirkastamista ja käsitteellistä täsmennystä.

Jatkotutkimuksissa on syytä täydentää kolmannen työn viitekehystä myös muista teoreettisista näkökulmista käsin. Tilallisiin tekijöihin liittyvät tutkimukset jäivät tässä kirjallisuuskatsauksessa vähäisiksi, joten ne eivät erottuneet aineistossa omalla teemanaan. Tämä vaatii jatkossa tutkimuksemme täydentämistä, koska tilojen merkitys on huomattava ammattilaisten toimintojen sijoittuessa ei-perinteisiin ympäristöihin, kuten kauppakeskuksiin. Kolmannen tilan (Gutiérrez, 2008) käsite voi rikastaa kolmannen työn käsitettä. Kolmanteen tilaan liittyy esimerkiksi innovaatioiden muodostuminen avoimissa laboratorioissa. Tällaisissa ”living labeissa” (Hu & Fritzsche, 2021) kolmannen työn oppimisprosessia tuetaan ratkaisukeskeisellä ja ilmiölähtöisellä toiminnalla, jossa omaan työhön ”sisällytetään” toisen ammattilaisen osaamista (Purhonen, 2017). Tilallisuus on myös yhteydessä toimintaan liittyvien jännitteiden ratkaisukykyyn (Rose & Norwich, 2014) ja kykyyn tunnustaa oma ammatillinen tietämättömyytensä (Jacobs, 2017): Miten ratkomme tässä hetkessä ja tilassa ilmeneviä ongelmia silloin, kun kohtaamme ilmiön keskellä olevia ihmisiä?

Lähteet

Akkerman, S. F., & Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of Educational Research, 81*(2), 132–169. <https://doi.org/10.3102/0034654311404435>

Akkerman, S. F., & Van Eijck, M. (2013). Re-theorising the student dialogically across and between boundaries of multiple communities. *British Educational Research Journal, 39*(1), 60–72. <https://doi.org/10.1080/01411926.2011.613454>

Bakker, A., Kent, P., Hoyles, C., & Noss, R. (2011). Designing for communication at work: A case for technology-enhanced boundary objects. *International Journal of Educational Research, 50*(1), 26–32. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2011.04.006>

Black, R., & Walsh, L. (2019). *Imagining Youth Futures. University Students in Post-Truth Times.*

Springer, Singapore. <https://doi.org/10.1007/978-981-13-6760-1>

Bergman-Pyykkönen, M. (2017). Towards inter-professionalism in developing family mediation in Finland. *Social Work Education, 36*(5), 575–590. <https://doi.org/10.1080/02615479.2016.1259403>

Boland, R. J., & Tenkasi, R. V. (1995). Perspective making and perspective taking in communities of knowing. *Organization Science, 6*(4), 350–372. <https://doi.org/10.1287/orsc.6.4.350>

Buchanan, R., Scott, J. A., Pease-Alvarez, L., & Clark, M. (2022). Common ground is not enough: The situated and dynamic process of collaboration in a multiagency teacher professional development project. *Teaching and Teacher Education, 117*, 103764. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2022.103764>

Comeau-Vallée, M., & Langley, A. (2020). The interplay of inter- and intraprofessional boundary work in multidisciplinary teams. *Organization Studies, 41*(12), 1649–1672. <https://doi.org/10.1177/0170840619848020>

Crawford, A., & L’Hoiry, X. (2017). Boundary crossing: Networked policing and emergent ‘communities of practice’ in safeguarding children. *Policing & Society, 27*(6), 636–654. <https://doi.org/10.1080/10439463.2017.1341508>

Daniels, H. (2011). The shaping of communication across boundaries. *International Journal of Educational Research, 50*(1), 40–47. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2011.04.008>

Daniels, H. (2015). Mediation: An expansion of the socio-cultural gaze. *History of the Human Sciences, 28*(2), 34–50. <https://doi.org/10.1177/0952695114559994>

Daniels, H., Edwards, A., Engeström, Y., Gallagher, T., & Ludvigsen, S. R. (2009). *Activity theory in practice: Promoting Learning Across Boundaries and Agencies.* Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9780203609439>

Edwards, A. (2010). *Being an expert professional practitioner: The relational turn in expertise* (Vol. 3). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-3969-9>

Edwards, A., & Daniels, H. (2012). The knowledge that matters in professional practices. *Journal of Education and Work, 25*(1), 39–58. <https://doi.org/10.1080/13639080.2012.644904>

Edwards, A., Montecinos, C., Cádiz, J., Jorrott, P., Manriquez, L., & Rojas, C. (2017). Working relationally on complex problems: building capacity for joint agency in new forms of work. Teoksessa M. Goller, & S. Paloniemi (toim.), *Agency at Work. Pro-*

- fessional and Practice-based Learning*, vol 20 (ss. 229–247). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-60943-0_12
- Engeström, Y. (2015). *Learning by Expanding. An activity-theoretical approach to developmental research preface*. Julkaistu 1. kerran 1987. Cambridge University Press.
- Engeström, Y. (2009). The future of activity theory: A rough draft. Teoksessa A. Sannino, H. Daniels, & K. D. Gutiérrez (toim.), *Learning and Expanding with Activity Theory* (ss. 303–328). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511809989.020>
- Engeström, Y., & Sannino, A. (2021). From mediated actions to heterogenous coalitions: four generations of activity-theoretical studies of work and learning. *Mind, Culture and Activity*, 28(1), 4–23. <https://doi.org/10.1080/10749039.2020.1806328>
- Fuller, A., Halford, S., Lyle, K., Taylor, R., & Teglberg, A.-C. (2018). Innovating for a cause: The work and learning required to create a new approach to healthcare for homeless people. *Journal of Education and Work*, 31(3), 219–233. <https://doi.org/10.1080/13639080.2018.1447654>
- Gerdes, J., Goei, S. L., Huizinga, M., & de Ruyter, D. (2020). Analytic framework for interdisciplinary collaboration in inclusive education. *The Journal of Workplace Learning*, 32(5), 377–388. <https://doi.org/10.1108/JWL-08-2019-0099>
- Gutiérrez, K. D. (2008). Developing a sociocritical literacy in the third Space. *Reading Research Quarterly*, 43(2), 148–164. <https://doi.org/10.1598/RRQ.43.2.3>
- Hu, M., & Fritzsche, A. (2021). Innovation, the public and the third space: Understanding the role of boundary objects in open laboratory work. *Technology Analysis & Strategic Management*, 33(10), 1159–1170. <https://doi.org/10.1080/09537325.2021.1928627>
- Hull, G., Zacher, J., & Hibbert, L. (2009). Youth, risk, and equity in a global world. *Review of Research in Education*, 33(1), 117–159. <https://doi.org/10.3102/0091732X08327746>
- Isherranen, K. (2012). *Uhka vai mahdollisuus: moniammatillista yhteistyötä kehittämässä*. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos, sosiaalipsykologia]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-7664-0>
- Jacobs, G. (2017). 'A guided walk in the woods': Boundary crossing in a collaborative action research project. *Educational Action Research*, 25(4), 575–593. <https://doi.org/10.1080/09650792.2016.1203344>
- Jensen, R. (2022). Professional development of school leadership as boundary work: patterns of initiatives and interactions based on a Norwegian case. *International Journal of Leadership in Education*, 25(4), 515–532. <https://doi.org/10.1080/13603124.2020.1716998>
- Kerosuo, H. (2006). *Boundaries in action: an activity-theoretical study of development, learning and change in health care for patients with multiple and chronic illnesses*. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto, käyttäytymistieteellinen tiedekunta, kasvatustieteen laitos] <http://urn.fi/URN:ISBN:952-10-2679-0>
- Kerosuo, H., & Toivainen, H. (2011). Expansive learning across workplace boundaries. *International Journal of Educational Research*, 50(1), 48–54. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2011.04.009>
- Lindley, D., & Lotz-Sisitka, H. (2019). Expansive social learning, morphogenesis and reflexive action in an organization responding to wetland degradation. *Sustainability*, 11(15), 4230. <https://doi.org/10.3390/su11154230>
- Meijer, L. J., de Groot, E., Honing-de Lange, G., Kearney, G., Schellevis, F. G., & Damoiseaux, R. A. M. J. (2021). Transcending boundaries for collaborative patient care. *Medical Teacher*, 43(1), 27–31. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2020.1796947>
- Niesz, T. (2019). Social movement knowledge and anthropology of education. *Anthropology & Education Quarterly*, 50(2), 223–234. <https://doi.org/10.1111/aeq.12286>
- Pockett, R. (2010). Interprofessional education for practice: some implications for Australian social work. *Australian Social Work*, 63(2), 207–222. <https://doi.org/10.1080/03124070903060059>
- Purhonen, K. (2017, tammikuu 31). *Ammattien rajapinnoilla ja kolmannen työn äärellä. Uusiutuva ammattiosaaminen ja nuorten kohtaaminen. Kolmannen työn määritelmä, reunaehdot ja mahdollisuudet*. (Raportti Etelä-Savon kulttuurirahastolle) https://kirsiipurhonen.wordpress.com/wp-content/uploads/2017/01/ammattien-rajapinnoilla_valmis.pdf
- Quick, K. S., & Feldman, M. S. (2014). Boundaries as junctures: Collaborative boundary work for building efficient resilience. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 24(3), 673–695. <https://doi.org/10.1093/jopart/mut085>
- Reeves, S., Xyrichis, A., & Zwarenstein, M. (2018). Teamwork, collaboration, coordination, and networking: Why we need to distinguish between different types of interprofessional practice. *Journal of Interprofessional Care*, 32(1), 1–3. <https://doi.org/10.1080/13561820.2017.1400150>
- Rose, J., & Norwich, B. (2014). Collective commitment and collective efficacy: A theoretical model for understanding the motivational dynamics of dilemma resolution in inter-professional work. *Cambridge Journal of Education*, 44(1), 59–74. <https://doi.org/10.1080/00220272.2013.823111>

doi.org/10.1080/0305764X.2013.855169

Roussy, V., Riley, T., & Livingstone, C. (2020). Together stronger: Boundary work within an Australian systems-based prevention initiative. *Health Promotion International*, 35(4), 671–681. <https://doi.org/10.1093/heapro/daz065>

Salminen, A. (2011). *Mikä kirjallisuuskatsaus?: Jobdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin*. Vaasan yliopiston julkaisuja. Opetusjulkaisuja 62. Julkisojohtaminen 4. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961/isbn_978-952-476-349-3.pdf

Sannino, A., Daniels, H., & Gutiérrez, K. D. (2009). *Learning and Expanding with Activity Theory*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511809989>

Sarajarvi, A., & Tuomi, J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos*. Tammi.

Sekki, S. (2017). *Arki perhetyön kohteena: Tutkimus uuden työtavan kokeilusta Arki haltuun -hank-*

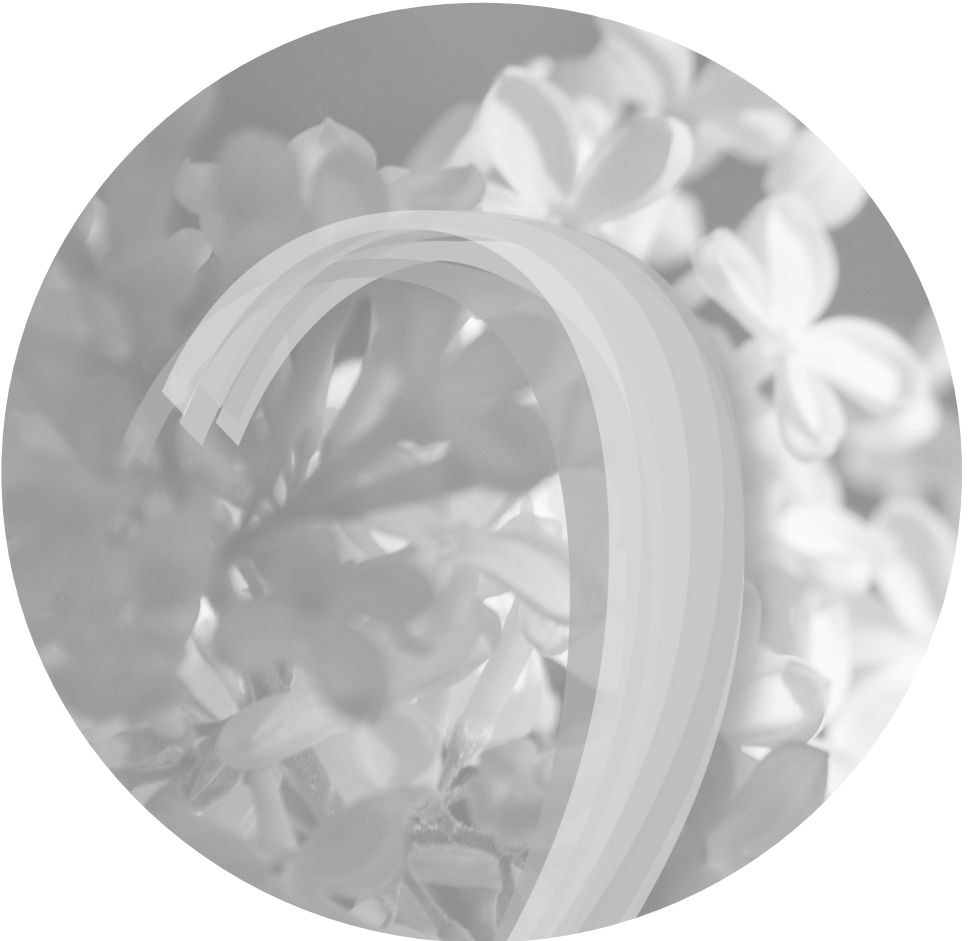
keessa. [Väitöskirja, Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 29/2018] <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4301-3>

Stuart, K. (2014). Activity theory as a reflective and analytic tool for action research on multi-professional collaborative practice. *Reflective Practice*, 15(3), 347–362. <https://doi.org/10.1080/14623943.2014.900007>

Vanhanen, S. (2020). Monialainen yhteistyö asiantuntijuuden muokkaajana kotouttamistyössä: näkökulmana poliisin työhön. *Yhteiskuntapolitiikka*, 85(1), 31–41. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202002115171>

Warmington, P. (2011). Divisions of labour: Activity theory, multi-professional working and intervention research. *Journal of Vocational Education & Training*, 63(2), 143–157. <https://doi.org/10.1080/13636820.2011.561930>

Wenger, E. (1998). *Communities of practice : learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press.

Liite 1

Taulukko 1.

Kirjallisuushaun prosessi ja tulokset

Tietokantahaku ja haun kuvaus	Hakusanat	Tulos ja jatkovalinnan pois-sulkukriteerit	Kokotekstin lukemiseen valitut ja pois-sulkukriteerit	Kirjallisuuskatsaukseen valitut
SCOBUS (1) tiivis haku lyhyet hakusanat	(TITLE-ABS-KEY (boundary AND crossing) OR TITLE-ABS-KEY (boundary AND work) AND TITLE-ABS-KEY (learning) AND TITLE-ABS-KEY (expansive)) AND PUBYEAR > 2016 AND PUBYEAR < 2022	N= 12 kaikki abstraktit luettu, poissuljettu muihin rajapintoihin kuin ammatteihin liittyvät rajapintatutkimukset.	n=7 poissuljettu luokkahuonetutkimukset, kirjallisuuskatsaus ja päällekkäiset, saman kirjoittajan artikkelit	n=3
SCOBUS (2) laajempi haku	(ALL (boundary AND crossing) OR ALL (boundary AND work) AND ALL (cultural AND historical AND activity AND theory) OR ALL (chat) AND ALL (expansive AND learning) AND ALL (multiprofessional)) AND PUBYEAR > 2009 AND PUBYEAR < 2022	N=7 kaikki abstraktit luettu, valittu keskeiset CHAT-teoriaan liittyvät	n= 7 tutkimus kiinnittyy ammatillisten rajapintojen käsittelyyn	n=3
SCOBUS YHTEENSÄ		N= 19	n=14	n=6
ERIC	(((((((((boundary crossing) OR (boundary work) AND (cultural AND historical AND activity AND theory) OR (expansive AND learning) AND multiprofessional) AND rtype.exact("080: Journal Articles"))) AND la.exact("English" OR "Finnish"))) AND rtype.exact("080: Journal Articles"))) AND la.exact("English" OR "Finnish"))) AND rtype.exact("080: Journal Articles"))) AND la.exact("English" OR "Finnish"))) AND PEER(yes)	N=232, joista tarkasteluun päätyi 195 artikkelia poissuljettu luokkahuonetutkimukset ja muihin rajapintoihin kuin ammatteihin liittyvät rajapintatutkimukset.	n=35 tutkimus kiinnittyy rajapintojen käsittelyyn, on CHAT, ekspansivinen oppiminen tai käsittelee moniammatillista/-alaista työtä	n=5
AINEISTO YHTEENSÄ		N=251	n=49	n=11